

**Rzecznik
Finansowy**

www.rf.gov.pl

Aleksandra Wiktorow

Warszawa, dnia 15 lipca 2016r.

RF/WBK/143/BJW/16

**Pan
Grzegorz Bierecki
Senator IX kadencji Senatu RP
Przewodniczący
Komisji Budżetu i Finansów Publicznych**

Szanowny Panie Przewodniczący,

W odpowiedzi na Pana pismo z dnia 8 lipca 2016 r. dotyczące prac senackiej Komisji Budżetu i Finansów nad projektem uchwały wzywającej Komisję Nadzoru Finansowego, Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów oraz Prokuratora Generalnego do wyeliminowania z obrotu prawnego na terenie Rzeczypospolitej umów kredytowych indeksowanych w walucie obcej lub denominowanych w walucie obcej, zawierających w swojej treści niedozwolone klauzule umowne (dalej: projekt uchwały), Rzecznik Finansowy działając na podstawie art. 17 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego i o Rzeczniku Finansowym (Dz. U. 2015 poz. 1348 z późn. zm.; dalej: ustawa o Rzeczniku Finansowym), przekazuje następujące stanowisko.

Rzecznik Finansowy dostrzega niezwykle istotną społecznie kwestię i sytuację w jakiej znaleźli się kredytobiorcy, którzy zawarli z bankami umowy kredytów walutowych, czy też umowy kredytów indeksowanych do waluty obcej albo denominowanych w walucie obcej

(dalej: kredyty walutowe), w związku z czym podjął się analizy wybranych aspektów prawnych poszczególnych umów skierowanych do Rzecznika Finansowego w ramach zgłaszanych przez klientów banków skarg. Wynikiem przedmiotowej analizy jest Raport Rzecznika Finansowego z czerwca 2016 r. pt. „Analiza prawna wybranych postanowień umownych stosowanych przez banki w umowach kredytów indeksowanych do waluty obcej lub denominowanych w walucie obcej zawieranych z konsumentami„ (dalej: Raport), w którym wskazane zostały dostrzeżone przez Rzecznika Finansowego wątpliwości natury prawnej a odnoszące się do kredytów walutowych.

Zgodzić się należy z autorami projektu uchwały, na co Rzecznik wskazał w Raporcie, że liczne (przeanalizowane przez Rzecznika Finansowego) umowy kredytów walutowych zawierały postanowienia, które były sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszały interesy konsumentów, a zatem w konkretnych okolicznościach mogą być uznane za abuzywne. Takie stanowisko znajduje potwierdzenie w orzecznictwie sądów powszechnych, w tym w przywołanym w uzasadnieniu do projektu uchwały orzecznictwie Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, choć przyznać trzeba, że orzecznictwo w tym zakresie niestety jest rozbieżne. Dodatkowo, Rzecznik w Raporcie wykazał, że jako nieuczciwe, nieuzasadnione i niezgodne z istotą waloryzacji umownej w rozumieniu art. 358¹ § 2 k.c. należy również uznać niektóre praktyki banków będące skutkiem wykonywania umów a polegające na stosowaniu – potocznie nazywanych – spreadów walutowych.

Przykładowo w umowach kredytów waloryzowanych kursem waluty obcej bardzo często stosowane są zapisy zgodnie z którymi przeliczenie kwoty kredytu z PLN na walutę obcą następuje po kursie kupna waluty, natomiast przeliczenie rat kapitałowo-odsetkowych z waluty obcej na PLN po kursie sprzedaży waluty. W ocenie Rzecznika Finansowego tego rodzaju zapisy nie znajdują uzasadnienia w specyfice umów kredytów walutowych – ze względu na fakt, iż bank nie dokonywał fizycznej transakcji kupna/sprzedaży waluty z kredytobiorcą oraz z uwagi na – jak się wydaje – sprzeczność z istotą waloryzacji w rozumieniu art. 358¹ § 2 k.c. poprzez stosowanie niejednolitego miernika wartości.

Analiza treści wielu umów wskazuje, że kredyty walutowe (określane mianem waloryzowanych lub indeksowanych do waluty obcej) w sensie prawa cywilnego mają charakter złotówkowy, tzn. kwotę kredytu ustalono i wypłacono w tej walucie. Z kolei, w

świetle publicznego stanowiska ZBP¹, waluta obca ma jedynie charakter miernika wartości świadczenia. W ocenie Rzecznika Finansowego, w sytuacjach w których banki w rzeczywistości nie dokonywały kupna i sprzedaży waluty obcej (gdyż pożyczają złotówki), – wyliczonej dla celów rachunkowych – nadwyżki w tym zakresie nie sposób ocenić inaczej niż jako jednostronnie ustalane i pobierane zyski banków – zysku, który w istocie w żaden sposób nie jest powiązany z istotą i funkcją klauzul waloryzacyjnych w rozumieniu art. 358¹ § 2 k.c. Takie zabiegi – w ocenie Rzecznika Finansowego – mają charakter czysto rachunkowy, co jest całkowicie oderwane od waloryzacji świadczenia – rozumianej w ujęciu ekonomicznym, jak i prawnym.

W ocenie Rzecznika Finansowego jako naruszającym zasadę kontraktowej równości stron należy uznać wyrażane w doktrynie założenie, że banki nie mogą być narażone na otrzymanie zwrotu mniejszej sumy pieniężnej w wartości nominalnej od sumy, która została postawiona do dyspozycji kredytobiorcy. Wówczas stosowanie konstrukcji waloryzacji w rozumieniu art. 358¹ § 2 k.c. byłoby niezwykle korzystne dla banków. Skoro bowiem kredytobiorca nigdy nie będzie zobowiązany do zwrócenia mniejszej sumy pieniężnej w porównaniu z nominalną wartością sumy udzielonego kredytu, to nawet w przypadku spadku kursu waluty po zawarciu umowy kredytu stanowiącej miernik wartości świadczeń, bank otrzyma co najmniej nominalną kwotę udzielonego kredytu wraz z odsetkami. Tymczasem, w przypadku wzrostu kursu po zawarciu umowy, zobowiązanie kredytobiorcy będzie rosło. Również i ten fakt świadczy, iż niektóre stosowane w umowach kredytów walutowych mechanizmy trudno uznać za zgodne z dobrymi obyczajami czy uczciwością kupiecką.

Mając powyższe na uwadze, Rzecznik Finansowy podziela opinię autorów projektu, iż wszystkie organy publiczne tworzące system ochrony konsumenta w odniesieniu do rynku finansowego powinny podejmować niezbędne działania mieszczące się w ich ustawowych kompetencjach dla zapewnienia należytej ochrony interesów i praw konsumentów, w tym kredytobiorców. Jednocześnie Rzecznik Finansowy zwraca uwagę, że skutek przyjęcia przez Senat RP uchwały w przedłożonej treści może być ograniczony, w szczególności w związku z zakresem kompetencji ustawowych Prezesa UOKiK i Komisji Nadzoru Finansowego. Należy bowiem mieć na uwadze, że postulowane w uzasadnieniu do uchwały zbadanie wzorców umów, w oparciu o które banki oferowały kredyty denominowane w walutach obcych i indeksowane (waloryzowane) do tych walut, może nie być możliwe ze względu na okres przedawnienia wynikający z art. 479³⁹ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks

---

¹ <https://zbp.pl/wydarzenia/24-prawdy>

postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 101, z późn. zm.; dalej: k.p.c.) w brzmieniu przed 17 kwietnia 2016 r. Pragnę zwrócić uwagę Pana Przewodniczącego, że ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r. poz. 1634), która nadała Prezesowi UOKiK nowe uprawnienia w zakresie prowadzenia postępowań o uznanie postanowień wzorców umów za niedozwolone w art. 11 ust. 1 wprost przesądza, że Prezes UOKiK nie może wszczynać postępowań w przypadku upływu terminu określonego w art. 479³⁹ K.p.c. Natomiast w ocenie Rzecznika Finansowego możliwe byłoby zbadanie przez Prezesa UOKiK, czy stosowanie przez banki do przeliczania kwot kredytów kursów kupna waluty określanych w tabelach bankowych, a do przeliczania rat kapitałowo-odsetkowych kursów sprzedaży waluty określanych w tabelach bankowych, nie nosi znamion praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Odnosząc się z kolei do uprawnień Komisji Nadzoru Finansowego wydaje się, że podjęcie działań postulowanych w projekcie uchwały może być ograniczone w związku z brzmieniem art. 138 ust. 7 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (Dz. U. z 2015 r. poz. 128, z późn. zm.), który stanowi o tym, że środki podejmowane w ramach nadzoru nie mogą naruszać umów zawartych przez bank.

Reasumując, Rzecznik Finansowy w pełni popiera działania zmierzające do wyeliminowania z obrotu niedozwolonych postanowień umownych, wskazując jednocześnie na ograniczenia ustawowe, które mogą utrudnić skuteczne rozwiązanie problemu.

Z poważaniem

Alina